Tre i Norge ved én av dem - skitur i Sylan i mars 1997

Av Mike Thewlis

Da vi fløy over Nordsjøen fra Newcastle til Stavanger, reflekterte vi over hvordan været hadde vært i Skottland denne vinteren. Vi hadde alle tre vært ofte på tur og måttet tåle surt vestavær og harde stormer. Det hadde ikke vært mulig å gå på ski. Turfolk flest var enige om at det hadde vært den verste vinteren i manns minne når det gjaldt skigåing og vinterklatring.

På andre etappe til Oslo så vi tydelige tegn på snømangel i Setesdal, hvor vi hadde vært året før. Vi begynte å ane ugler i mosen. På tredje etappe av vår ferd møtte Trondheim oss med vind og mildvær. Hjertet sank i brystet på oss..

Neste dag besøkte vi Trondhjems Turistforening på jakt etter kart og informasjon. Rapport om at snøen lavet ned i fjellene fikk humøret opp igjen. Vi hadde hele 13 dager å ta av til skituren. Planen var å gå gjennom Sylan fra Vindsmyra til enten Reitan eller Røros alt avhengig av vær, form og tid vi hadde til rådighet. Vi ønsket ikke å bli liggende værfast på en av hyttene på slutten av turen - vi hadde returbillett 17. mars.

De som var med var Alan Vaughan, Ron Payne og jeg, Mike Thewlis.

Dag 1. Fra Vindsmyr til Kvitfjellhytta. 14 km.

Turen til Kvitfjellhytta fra Vindsmyr var hardt arbeid i dyp løssnø i skogen i oppoverbakke. Ryggsekkene var tunge (16 kg), men ville bli lettere etterhvert som vi fortærte våre daglige rasjoner.

Vi var godt utstyrte med lette kvalitetsklær, soveposer, vindsekk, førstehjelpsutstyr, spader og mat. Dette var min sjette skitur i Norge, og kameratene mine hadde også flere turer i Norge på sin merittliste. Vi hadde alle gått på ski og klatret i mange land rundt om i verden. Til sammen hadde vi forhåpentligvis nok erfaring til å takle denne ambisiøse vinterturen. Vi var alle medlemmer i Perth Mountaineering Club i Skottland. En ting vi visste av erfaring var å aldri undervurdere fjellet - for fjellet må man ha respekt.

Den første dagen er alltid den hardeste. Vi overbeviste oss selv om at «det ville nok bli lettere senere» da vi datt sammen foran døra til Kvitfjellhytta, etter det som skulle

Opp mot Blåkåkleppen og fritt utsyn mot Fongen og Sylmassivet fra 909 meters høyde.

ha vært en lett tur i åpent terreng. Vår eneste unnskyldning var løssnøen. Det kunne iallefall ikke ha noe med teknikken å gjøre..

Dag 2. Fra Kvitfjellhytta til Prestøyhytta. 16 km.

Gradstokken lå rundt 0. Vi hadde foretrukket -7. Vi la av sted på kompasskurs, og valgte vår egen trasé heller enn å følge den rødmerka sommerruta. Turen gikk lett gjennom åpen bjørke- og furuskog, og vi følte nå at turen var kommet skikkelig i gang. Vi kunne bare nyte det som lå foran oss. Vi snakket lite der vi sparket fra og gled framover kilometer etter kilometer, hver av oss med sine tanker inne i den store hetta. Prestøyhytta kom til syne, og det var en kilometer oppoverbakke igjen. Hytta var lita, lå høyt og under mye snø - vi syntes den var kjempefin! Det er alltid interessant å komme til nye hytter, og vi blir sjelden skuffet. Det virker nesten som om hver ny hytte er bedre enn den forrige. Etter å ha kommet oss i orden, ble et nødvendig

ærend ut til den mindre "hytta" påtrengende. På grunn av stormen måtte selv en så liten tur omfattes av fullt påkledningsrituale. Snøen pisket bortover bakken. Jeg løftet trelokket fra det sorte hullet, og en vulkansk snøføyke slo helt opp til taket. Jeg plugget raskt igjen vulkanen. Hva nå? Sannhetens fryktelige øyeblikk stod klart for meg. Jeg måtte bare la det stå til! Snøkrystallene sved og etterlot en kriblende følelse. Leppepomaden kom til unnsetning - og jeg lovte meg selv aldri å låne noens leppepomade etter dette.. Tilfredsstillelsen kom senere da kameratene mine måtte ut i samme ærend.

Dag 3. Fra Prestøyhytta til Schulzhytta. 15 km.

Det var med en smule motvilje vi forlot vår "hut with a view", men timeplanen vår drev oss videre. Vi la i vei, og holdt høyden helt til det var klart at nå bar det nedover - rene luksusen. Vi krysset dalbunnen og fortsatte oppover til 650 meter-koten og krysset i seks km. Dette var et godt rutevalg og vi unngikk det kuperte terrenget i dalbunnen. Roltdalen åpenbarte seg foran oss, og etter to kilometer gjenom høye furutrær nådde vi fram til Schulzhytta. Det hadde falt mye snø, og en kjempestor snøskavl hang truende over døra. Etter at vi hadde gravd oss inn lovte vi hverandre å ikke slamre for hardt med døra.. Dette var ei særpreget hytte, som sikkert hadde mange historier å fortelle - bare ikke på engelsk..

Dag 4. Fra Schulzhytta til Ramsjøhytta. 15 km.

Det hadde snødd litt om natta, men gradstokken nektet å bevege seg fra nullpunktet. Blå ekstra fungerte bra siden det var finkornet snø. Mens vi gikk oppover en bratt stigning mot en fjern høyde trakk det opp til storm bak oss. Snart var vi midt inne i en malstrøm av snøkrystaller, og det var vanskelig å se. Men hver stake som reiste seg opp av tåka foran oss bekreftet at vår navigasjon med kart og kompass var helt riktig. Det var godt å vite, selv om stakene ble kortere og kortere. Nær toppen var det vanskelig å vite hva som var opp og ned i dette blindføret, og nå var stakene helt borte - begravd i den dype snøen. Vi tok oss forsiktig framover på kompasskurs. Det var samarbeid - vi visste at vi måtte holde sammen, prosessen ble gjentatt flere ganger og etter det som syntes som en evighet så vi endelig toppen av en stake. Vi summet som bier bort til den, og gratulerte oss selv for presisjonsnavigering. Slik fortsatte vi å ta én stake om gangen i det forferdelige været.

Vinden var så sterk at vi ble blåst over ende flere ganger, noe som kan være utmattende eller morsomt alt etter hvilken sans for humor du har. Heldigvis hadde vi vinden i ryggen, og etter som vi kom litt lavere ble sikten noe bedre. Nå ble vi blåst bortover

Snømåking under rasfare på Schulzhytta.

Sultne briter dinerer på «Schulz».

islagte vann i 20 km/t. Det var oppmuntrende, det var skummelt og adrenalinet fløt. Hytta kom fort mot oss når vinden og skiene gjorde alt arbeidet. Straks døra ble åpnet ble den angrepet av tre skigåere som ville inn samtidig - her fikk hver kjempe for seg selv. Vi stengte stormen ute, og en stor haug med ski, armer, bein, staver og sekker prøvde å vikle seg ut av hverandre. I slike situasjoner er humoristisk sans viktig. Vi hadde gått turen på bare fire timer - uten medvind ville det sikkert ha tatt seks timer, og med motvind ville det trolig ikke vært mulig! Etter at vi fikk fyr i ovnen og spist mat kunne vi sitte inne i hyttas lune varme og beskue stormen der ute, og lure på hvordan noen kunne overleve i slikt et vær. Untatt oss, da.. Hytta ristet, og vinden hylte og slet til langt ut på natt. Jeg trakk meg tilbake til dypet av min sovepose med en følelse av lykksalighet og harmoni med fjellet. Jeg sovnet mens jeg lurte på hva fjelltrollet ville ha i vente for oss i morgen.

Dag 5. Fra Ramsjøhytta til Storerikvollen. 18 km.

Stormen hadde lagt seg, og det var fliker av blått på himmelen. Det var null grader. Dagens skitur var trivelig og uten store hendelser gjennom bølgende åpent fjellbjørkelandskap. Vi tok det med ro, og tok mange pauser for å nyte tilværelsen. Det tok oss 5 timer og 15 min å komme til Storerikvollen. Da var det tid for litt "freestyle"-kjøring, uten de tunge sekkene. De ubehagelige børene ble dumpet ved hytta, og Blåkåkleppen (909 moh) med sine mange varder kalte på oss. Uten sekker nærmest fløy vi til toppen. Utsynet mot Fongen og Sylan var helt fantastisk, og vi tok mange bilder.

Brøyting av spor på veg ut fra Schulzhytta.

En flott utforkjøring i det rosa aftenlyset var en passende avslutning på dagen. Den nye hytta er verdt noen kommentarer. Den var nettopp ferdig, og vitnet om mye fint snekkerarbeid. Utvendig så hytta gammel ut, og gled fint inn i omgivelsene. Verden smilte til oss - helt til det begynte å lysne neste dag.

Dag 6. Fra Storerikvollen til Sylstationen. 21 km.

Drypp, drypp, drypp. Tøvær. Vannet dryppet fra taket, og snøen smeltet til en slapsete overflate. Gjengen fortvilet, for denne type vær pleide i Skottland alltid å vare i dagevis. Noe tvilende smurte vi med universalklister for å kunne hanskes med stigning-

Kald velkomst på Ramsjøhytta.

en opp til vindskyddet på 1000 moh, på norsk side av grensa. Det ville være en kriminell handling å bruke feller hvis vi ikke absolutt måtte. Etter en time var det slett ikke så ille - vi hadde til og med litt sol. Vinden begynte å tørke ut snøen - det var nesten fare for at vi begynte å kose oss!

Vi spiste formiddagsmat i vindskyddet, for å komme unna den bitende vinden. Med god sikt i alle retninger begynte humøret å bedre seg igjen, etter å ha blitt plaget av elementene på alle mulige måter. Som en avveksling tok vi turen oppom toppen på 1200 moh, og kameraene klikket ivrig.

Nå ble det en del utforkjøring, med Sylan i bakgrunnen. Uten tvil avstedkom dette planer inne i hver anorakkhette om tindebestigning neste dag. Etter en nedkjøring med en smule stil til Sylstationen, fikk laget passet sitt påskrevet etter de siste, grusomme bratte 100 m med råtten snø. Skiene fungerte ikke, beina fungerte ikke, smur-

Framme på nedsnødde Storerikvollen med eventyrfjell glitrende i bakgrunnen.

ningen virket ikke - bare tyngdekrafta virket bedre enn noen gang. Ethvert håp om en stilfull ankomst gikk i oppløsning, der vi med en to skritt fram og tre tilbake-rutine ramlet svette inn gjennom døra. Hallo Sverige.

Dette var ei stor hytte, med alle moderne bekvemmeligheter. Den var et mesterstykke av et veldesignet og funksjonelt bygg, men egentlig ikke helt i vår gate. Imidlertid var dusjene en luksus vi satte stor pris på, likeså lyden av andre mennesker. Den siste vi hørte var TTs snøscooter dagen før, og før det var det bussjåføren for seks dager siden. Noe av gleden med en slik tur er nettopp isolasjonen og avstanden til byene. Likevel savnet vi selskapet av andre skigåere på hyttene. Derfor tok vi for oss av den luksus Sylstationen kunne by på.

Ikke særlig behov for vindskydd på en slik dag, men betryggende å registrere likevel på turen fra Storerikvollen til Sylstationen.

Dag 7. Fra Sylstationen til Sylstationen. Værfast. 4 km.

Morgenen bød på enda mer kraftig storm og vi erklærte oss værfaste. Dette skulle ha vært dagen for en ærefull toppbestigning, men det var ingen mulighet. Vår trøstepremie ble en totimers fram-og-tilbake-tur langs stakene. I det minste fikk vi litt frisk luft og trim, og det var mer enn nok forholdene tatt i betraktning.

Dag 8. Fra Sylstationen til Nedalshytta. 18 km.

Vi la i veg inn i blåstens skarpe tenner. Temperaturen var én plussgrad. Det gikk bratt oppover til en topp på 1200 moh. og jeg måtte til slutt ty til fellene på den renskurte isen. Ikke bra. Vinden lot til å tilta i styrke ettersom vi klatret oppover. En flokk reinsdyr krysset løypa bare for å sette en ekstra spiss på det hele. Vi hadde flott utsikt til Syltoppene, der snøføyka sto som en røyk mange hundre meter til værs. Jeg håpet bildene ville bli bra, så mye som jeg slet med å få ut kameraet i stormen. På toppen tok vi fellene av, og samvittigheten føltes bedre. Nå hadde vi en utforkjøring over et hav

av frossen «sastrugi» foran oss. Teknisk skiløping med sikkerheten i høysetet var nødvendig, og skiene hoppet og klapret nedover denne vindskapte hinderløypa. Overraskende nok kom alle tre ned til Storsola vindskydd uten uhell. Hytteboka viste at det hadde vært svært få besøkende de siste 12 månedene, og bare tre stykker før oss i 1997.

Mens formiddagen hadde vært variert og interessant, ble ettermiddagen alt annet enn. Det gikk tregt bortover flata, og vi gledet oss til den lange utforkjøringa mot hytta. Snøen ble mykere, og nå hadde jeg verken feste eller gli. Dette skulle ha vært en jublende fri ferd ned mot hytta. I stedet ble det en endeløs kamp og overhodet ikke noe gøy for meg iallefall. Vi ankom Nedalshytta svært slitne. Utrolig slitne, faktisk. Jeg hadde aldri opplevd en verre ettermiddag på ski, og jeg var ikke spesielt lei meg da jeg kunne krype ned i soveposen og avslutte dagen.

Dag 9. Fra Nedalshytta til Væktarhaugen. 18 km.

Vi våknet av at norske militære i den andre hytta forberedte seg på øvelse med snøscooter - sannsynligvis den eneste fornuftige måte å ta seg fram den dagen. Vinden pisket opp tonnevis med snøføyke fra overflata på Nesjøen. Uforferdet satte vi avsted i den sørvestlige stormen - det kunne umulig bli verre enn det hadde vært dagen før. Jo, det kunne det. Jo, det ble det. De første kilometrene da vi forsøkte å klatre oppover en isete bakke, jobbet vi på lag for å finne stakene i den dårlige sikten. Det gikk utrolig tregt, ansiktene våre begynte å ise ned, hetta og glidelåsen var frosset sammen til en stor isklump, det samme skjedde med de andre, og det var vanskelig å kommunisere. Snøtemperaturen forandret seg - skiene glapp og blå ekstra gjorde ikke lenger nytten. Nå kunne jeg ikke utsette det lenger - lilla voks måtte til, og det fort. Vi klamret oss til en stake for sikkerhet. Jeg satte skiene ned i snøen mot staken og smurte raskt skiene i snøføyka. Det gikk på rekordtid, og vi kunne gjenoppta kampen. Det ble etterhvert flatere, og vi stoppet for å få i oss litt mat. Hetter og ansikter var gjemt i et lag med is, og vi hadde moro av å se hverandre forsøke å komme igjennom isdekket og få stappet en kjeks inn i munnen. Vinden løyet litt, og sikten ble bedre. Føret ble også bedre, og vi nøt ettermiddagens tur gjennom åpen bjørkeskog ned til Væktarhaugen. Dette var den minste hytta på turen, men veldig hjemmekoselig der den lå mellom flere andre hytter i en liten lun dal. Den daglige øvelsen med snøsmelting, vedhogging og opptenning i ovnen ble satt igang. Etter et måltid mat, mens vi satt og pratet rundt ovnen, kom det en snøscooter til hytta. Føreren spurte om alt var greit. Vi inviterte ham inn i varmen, bare for å finne ut at han var sendt av folket på Nedalshytta for å sjekke om vi hadde kommet fram. De hadde vært bekymret for oss i det dårlige været. Det var godt å høre at noen brydde seg om oss - været var faktisk

noe av det verste vi hadde vært borti. Det var interessant å snakke med noen som bodde ved Stugusjøen og høre litt om hvordan de levde. Vår venn jobbet bl.a. med å kjøre opp skiløyper. Kanskje kunne vi komme tilbake til sommeren for å fiske. Det var trist å se ham dra avgårde inn i natta - kanskje ville vi aldri få se ham igjen. Det snødde tett i løpet av natta.

Dag 10. Fra Væktarhaugen til Kjøli. 15 km.

Vi var enige om at det var kaldere denne morgenen - 5 minus. Termometeret bekreftet dette. På puddersnøen hadde vi en herlig utforkjøring gjennom gran og bjørk til veien ved Væktarstua. Veien var snødekt, selv om plogen hadde vært der, og det gikk fint fordi det ikke var trafikk. Etter en bratt oppstigning i siksak forlot vi veien for å komme opp i høyden. Premien var flott panoramautsikt østover. Føret var bra og vi nøt ettermiddagens tur, helt til vi hadde 500 meter igjen. Der var det isete og bratt, og gjorde dagens avslutning strabasiøs. Det røde TT-flagget som vaiet på toppen av en høy hvit flaggstang var synlig på en kilometers avstand, selv om vi ikke kunne se hytta. Dette beroliget oss og ga oss en følelse av å være velkommen, og vi ga det vi hadde de siste metrene. Vi var de første besøkende i 1997, og måtte følgelig grave oss inn til døra. Hytta var kald og det tok lang tid før vi hadde fått opp varmen. Hytteboka viste at denne hytta ble ikke mye brukt. Typisk for denne turen var at vi var de første gjestene dette året og hadde hytta helt for oss selv, noe som var litt synd og absolutt ikke hjalp noe på norsken min.

Dag 11. Fra Kjøli til Kjøli. Værfast/hviledag.

Det hadde snødd kraftig igjen i løpet av natta, og nå måtte vi grave oss ut - ikke inn. Siden vi hadde en dag å gå på hadde vi tenkt å ta turen opp til Kjøliskarven 1288 moh, uten de tunge ryggsekkene. Men dessverre var ikke forholdene passende for slike ambisjoner. En hviledag ble enstemmig vedtatt, og vi hvilte så hardt vi bare kunne hele dagen. Klokka seks om kvelden ble vår ensomhet brutt da tre skiløpere kom inn - og utrolig nok var de fra Aberdeen i Skottland!

Dag 12. Fra Kjøli til Reitan. 20 km.

Vi sto opp til enda mer snø og vind på denne siste dagen av skituren vår til Reitan stasjon. Det hadde falt en halvmeter snø og det var tøft å tråkke seg bortover. Vi startet kl 6.45 for å være sikker på å rekke toget til Trondheim og videre med fly tilbake til Newcastle dagen etter. De første ti km var for det meste unnakjøring, påfulgt av sju kilometer tråkking i flatlandet. De siste tre km var bare moro der vi sikksakket oss

nedover til Reitan stasjon. Vi gratulerte oss selv og tok av skiene for siste gang. Turen var plutselig over. Vi hadde tilbakelagt omtrent 170 km.

Nå var det ikke behov for kart og kompass lenger, og vi trengte ikke lenger bekymre oss om været, eller det å måtte stole på hverandre. Vi var tilbake i det 20. århundre hvor penger var viktige. Penger kan som kjent ikke spises i fjellet. Det hadde vært en flott tur under krevende forhold, i flotte villmarksomgivelser. Vi var tilfredse og fornøyde med å ha fullført turen, vi kunne fordøye hvert øyeblikk av den - helt til neste tur.

Vi var svært imponerte over kvaliteten på TT-hyttene og de fasiliteter som de byr skigåere på. Takk til dere som reparerer og vedlikeholder dem, frakter inn forsyninger med ved og mat! Det var også flott å se at hyttene er respektert av gjestene, slik at hyttesystemet fungerer på tillit. Måtte dette vare lenge! Vår tro på mennesket er gjenopprettet.

(Oversatt av Mari-Lise Sjong)

Ved veis ende. Reitan stasjon på skiturens 12. dag.